

Wyrok z dnia 24 kwietnia 2008 r.

II UK 269/07

Nie można żądać zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rentowych za okres dłuższy niż jeden rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu tych świadczeń, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zaawiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodów powodujących zawieszenie prawa do świadczeń rentowych (art. 138 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Górska, Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 kwietnia 2008 r. sprawy z wniosku Tadeusza L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w L. o zwrot nienależnie pobranego świadczenia, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 lutego 2007 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 lutego 2007 r. oddalił apelację wnioskodawcy Tadeusza L. od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 19 października 2005 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w L. z dnia 28 czerwca 2005 r. zobowiązującej wnioskodawcę do zwrotu świadczenia nienależnie pobranego za 2003 r. w łącznej kwocie 20.060,10 zł.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawca od dnia 13 marca 1985 r. pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku ze stwierdzoną chorobą zawodową.

Decyzją z dnia 2 stycznia 2003 r. ZUS dokonał potrącenia z renty części składki na ubezpieczenie zdrowotne, zawierając w niej pouczenie o okolicznościach „skutkujących zawieszeniem bądź zmniejszeniem prawa do renty ze względu na osiągnięte dochody”. W dniu 13 stycznia 2003 r. wnioskodawca powiadomił organ rentowy, że kontynuuje pracę podjętą w 1987 r. i przewidywany dochód będzie wynosił około 65.000 zł w ciągu roku 2003. Organ rentowy przesłał wnioskodawcy do wypełnienia oświadczenie o zamiarze osiągnięcia dochodów za 2004 r. Wnioskodawca nie przedłożył takiego oświadczenia. Natomiast w dniu 18 lutego 2004 r. przedłożył informację o dochodach za rok 2003 (PIT-88 oraz PIT-11). Decyzją z dnia 25 lutego 2004 r. organ rentowy wstrzymał wnioskodawcy od dnia 1 marca 2004 r. wypłatę renty z powodu osiągnięcia przychodu przekraczającego 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W dniu 24 marca 2004 r. organ rentowy otrzymał zaświadczenie z zakładu pracy o wysokości miesięcznego wynagrodzenia brutto osiąganego przez wnioskodawcę od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. W dniu 15 grudnia 2004 r. ZUS zawiadomił wnioskodawcę o wysokości nienależnie pobranej renty za rok 2003 w łącznej kwocie 20.060,10 zł i decyzją z dnia 28 czerwca 2005 r. nakazał zwrot świadczenia nienależnie pobranego za rok 2003.

Sąd Apelacyjny zaakceptował i przyjął za własny stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy i podzielił stanowisko tego Sądu, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199 poz. 1673 ze zm.) do ubezpieczonego mają zastosowanie art. 104 i 105 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 35, poz. 353 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach lub ustawa). Zgodził się również z dokonaną przez Sąd pierwszej instancji wykładnią przepisów nowej ustawy wypadkowej, co do jej stosowania do świadczeń przyznanych według zasad poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.). Przeprowadzone postępowanie dowodowe jednoznacznie wykazało, że osiągnięty przez wnioskodawcę przychód za okres od lutego 2003 r. do grudnia 2003 r. przekraczał kwotę 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia obowiązującego w spornym okresie, co powinno powodować zawieszenie w 2003 r. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Pobieranie świadczenia rentowego w tym czasie

spowodowało, iż w świetle art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach jest to świadczenie nienależnie pobrane i podlega zwrotowi (art. 138 ust. 1 tej ustawy). Wysokość nienależnie pobranego świadczenia została prawidłowo ustalona w oparciu o przedłożone zaświadczenie z uzyskanych przychodów za 2003 r. i faktycznie wypłacone świadczenie rentowe. Zaskarżona decyzja nie narusza również - w ocenie Sądu Apelacyjnego - terminów określonych w art. 138 ust. 4 tej ustawy, gdyż zwrot nienależnie pobranego świadczenia dotyczy okresu 11 miesięcy. Wobec tego, że istota sporu sprowadzała się do merytorycznej oceny zasadności zaskarżonej decyzji Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty apelacji mają charakter polemiczny z prawidłową wykładnią przepisów dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, jak również pozostają poza zakresem spornej decyzji, dlatego też oddalił apelację wnioskodawcy.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych „w wyniku, którego nakazano zwrócić powodowi pobrane świadczenie rentowe jako nienależne za rok 2003, mimo iż skarżący poinformował ZUS o przychodach w roku 2003, a decyzję o zwrocie świadczeń rozliczanych miesięcznie wydano w roku 2005”.

Jako okoliczność uzasadniająca przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania „czy pobierający świadczenia emerytalne lub rentowe, który powiadomił na początku roku organ rentowy o fakcie kontynuowania pracy oraz przewidywanej wysokości dochodu w danym roku, z którego wynikało, że niezwłocznie należy zawiesić prawo do renty, co potwierdziła dokumentacja przesłana przez zakład pracy, a tym samym ZUS wiedział o konieczności zawieszenia renty już od początku danego roku - może skorzystać z ograniczenia możliwości dochodzenia przez ZUS kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia?”. Skarżący wskazał, że zgodnie z art. 138 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach kwoty nienależnie pobranych świadczeń, o których mowa w art. 104 ust. 1 tej ustawy, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu. Informacja o wysokości dochodów skarżącego w roku 2003 (zgłoszenie z dnia 13 stycznia 2003 r.), potwierdzona dodatkowo formularzami rozliczeń z zakładu pracy, powinna spowodować natychmiastowe za-

wieszenie prawa do renty jeszcze w styczniu 2003 r. Tymczasem decyzją wydaną dnia 28 czerwca 2005 r. organ rentowy domaga się zwrotu świadczeń z okresu sprzed 3 lat.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy prawne. Z ustalonego stanu faktycznego wynika bowiem, że w rozpoznawanej sprawie zaskarżona była decyzja z dnia 28 czerwca 2005 r. o obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego nienależnie pobranych świadczeń rentowych w 2003 roku. Tymczasem w dniu 13 stycznia 2003 r. ubezpieczony powiadomił organ ubezpieczeń społecznych, że kontynuuje zatrudnienie podjęte w 1987 r., a jego przewidywany dochód „w skali roku 2003 r.” wyniesie około 65.000 zł. Przekładając takie fakty na grunt art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach, Sąd Najwyższy stwierdził oczywiste naruszenie tych norm prawnych. Stosownie do art. 138 ust. 4 tej ustawy, nie można było na podstawie decyzji z 28 czerwca 2005 r. żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli ubezpieczony pobierający świadczenia zawiadomił organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących zawieszenie prawa do świadczeń z powodu planowanego osiągnięcia dochodu za 2003 r. w kwocie uzasadniającej zawieszenie w całości pobieranej renty. Umknęło także uwadze Sądu drugiej instancji, że sposób liczenia tego terminu precyzuje ust. 5 powołanego przepisu, który stanowi, że kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1 (w rozpoznawanej sprawie w związku z ust. 7 tego przepisu), podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodów. Powyższe łącznie sprawiało, że skoro ubezpieczony powiadomił organ rentowy w dniu 13 stycznia 2003 r. o osiągniętych przychodach, które prowadziły do zawieszenia renty w 2003 r., to decyzja z dnia 28 czerwca 2005 r. o rozliczeniu nienależnie pobranych świadczeń nie mogła obejmować obowiązku zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok wy-

dania tej decyzji. Oznaczało to, że bez podstawy prawnej, bo wbrew treści art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach, organ rentowy zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu świadczeń pobranych w okresie wcześniejszym niż za 1 rok kalendarzowy, liczony wstecz od daty wydania zaskarżonej decyzji z dnia 28 czerwca 2005 r., którą bezpodstawnie żądano zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za rok 2003, przy znanych organowi rentowemu okolicznościach powodujących w tym roku (2003) zawieszenie prawa do pobierania tych świadczeń. Bezpodstawne było zatem żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczeń, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu powodującego zawieszenie prawa do świadczeń.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

=====